

Plektrum: festival, mis üllatab ja ühtlasi ka hoiatab

Septembri lõpus ja oktoobri alguses aset leidev kümnepäevane festival Plektrum keskendub tänavu sellele, kuidas moodne kommunikatsioonitehnoloogia igapäevaelusse virtuaalsust põimib.

KAS SA ELAD REAALSUSES? Tere tulemast meie reaalsusesse! Lisa mind sõbrana Facebookis, suhtle minuga MSN-is, kohtume homme Skype'is ja kirjutame ühised saladused blogisse, loeme ilmatedet online'is, pargime auto mobiilselt, leiame üksteist GPS-i abil, saadame SMS-e, ostame sõrmused e-poest, abiellume Second Life'is ja deklareerime tulud e-riigis. Kas Sina elad reaalsuses? Siis oled aegunud, üksik ja veider. Elu on virtuaalsus. Ning reaalsus vaid selle iganenud jäljend.

Sellise iroonilise ja provotseeriva üleskutsega alustab enda tutvustamist omanäoline kultuurifestival Plektrum, mis tänavu startib 24. septembril, et kümne päeva jooksul

tuaa rahvani tehnika uusima sõna kaasabil ebatavalisi elamusi, kutsudes samas arutlema tänapäeval üha rohkem tehnoloogiast sõltuva maailma ohtude üle.

Festivali peakuraatori Marge Paasi sõnul ühinevad sellel tehnoloogia, kunst, muusika ja haridus. Mitmesuguste ürituste abil näitab Plektrum, kuidas tehnoloogiat seda kõike ühitades eluliselt kasutada. Ja mitte ainult ei näita – tegemist pole festivaliga, milles külastajal on vaid pealtvaataja ja muljete koguja roll. Plektrumil on alati koht ka avalikel ettevõtmistel, kus iga soovija osaleda saab.

Mida ütleb teile näiteks sõna mobiilipuu? Puu, mille otsas kasvavad mobiiltelefonid? Kiire googeldus – oh, kui hea, et meil on in-

ternet! – ja siin ta ongi! Plektrumi festivalil 2007. aastal kahe noore meediakunstniku Riin Kranna-Rõõsi ja Eve Arpo eestvedamisel aset leidnud üritus, kus sadakond linnaelanikku loobus 24 tunniks oma taskutelefonist, mis riputati Tallinnas Vabaduse platsil puu otsa. Õhtul, kui väljas juba hämarus, said sõbrad-tuttavad oma telefonidest loobunud kaaslaste numbrel helistada ja nii lõi puu telefonide valgusest heledaks ja helidest kõlavaks. Nii andis Plektrum ühtpidi telefonile harjumuspärasest kõnelemise funktsioonist hoopis teise rakenduse. Teistpidi pani mõtlema selle üle, kui paljud meist oleks valmis ööpäevaks välistama, et teda mobiili teel tabada saaks. »

Sama aasta Plektrumi jääb meenutama veel teinegi suurt avalikkuse tähelepanu tõmmanud üritus – lasergrafitiga maalimine välisministeeriumi seinale.

STEREOSKOOPILINE SHOW

Samalaadseid ülesastumisi on oodata ka Plektrumi tänavuselt festivalilt, mis, nagu juba loo alguseski öeldud, arutleb kommunikatsioonitehnoloogia loodud virtuaalsusest läbipõimunud igapäevaelu teemadel. Kui palju me ise tegelikult vahet teeme, millal elame reaalsel elu ja millal virtuaalset ning kumb meie käitumist kontrollib?

Plektrumi kümme päeva pakuvad kõigile soovijaile võimalust osaleda töötubades, seminaridel, vestlusingides, kontsertidel, klubiõhtutel, meediakunsti *performance* il, näitustel ja kinos, et koos leida vastus küsimusele – mis on virtuaalsus?

Tänavuse festivali tõmbenumbriks saab maailma absoluutsete tippude hulka kuuluva Belgia videokunsti ja Prantsuse elektroonilise muusika kollektiivi kõmuline teos *AntiVJ + Principles of Geometry: stereoskoopiline sõu* 27. septembril KUMU-s. Tegemist on tundi aega kestva kontserdiga, kus harmooniliseks tervikuks ühenduvad muusika ja ruumilised videod. „Kogemus võiks olla sarnane 3D-kinoga,” vihjab Plektrumi tegevjuht Sten-Kristian Saluveer. Videopilt viib kontserdikülalaste tulevikuennakule – ruum tema ümber luuakse kolmemõõtmelise pildi abil elavaks. Tehnoloogiliselt on sellist üritust väga keeruline korraldada ning Eestis saab midagi sellist toimuma esimest korda.

Plektrumi päevakavast leiab tänavu ka näiteks Gesturesi nime kandva töötoa, kus Austria disaini- ja multimeediaõppejõud Stefan Kainbacher õpetab Eestiski populaarset Nintendo Wii mängukonsooli juhtpulti muutma „värvipliatsite” kogumiks, millega videomängu mängimise asemel luua hoopis pilte ja helisid; samuti VJ-kooli „Tagasi juurte juurde”, kus jagatakse teadmisi, kuidas ise mobiiltelefoni ja koduste vahenditega teha kaasahaaravat videokunsti; füüsilisest ja vaimsest valgusest inspireeritud moekunstniku Marit Ilisoni näitust-performance'it jpm.

MÕTLEME KOOS, KUS ON REAALSUS

Korraldajate sõnul on oluline, et festival ei keskendu pelgalt demonstreerimisele ja muljete loomisele, vaid kutsub üles ka õppima ning arutlema. Von Krahlis teatris toimuv loenguseeria „Plektrumi mõttemasin” küsib nagu tegelikult terve festivalgi – kus on reaalsus?

„Oleme kutsunud esinema valimiku tunnustatud mõtlejaid, kes räägivad tänapäeva nii-öelda infoühiskonnast ja mitmesugustest virtuaalsuse avaldumisvormidega seo-

Plektrumi üheks projektiks on „Virtuaalne jalgratas. Pildil festivali korraldajad Marge Paas, Sten-Kristian Saluveer ja Jaagup Jalakas

tud probleemidest ja nähtustest,” selgitab Paas. „Internet loodi, et teha suhtlemist selgemaks, kuid nüüd me suhtlemegi MSN-is ja Skype’is selle asemel, et sõbraga kokku saada.”

„Kas oleme mõelnud selle üle, miks on see nii, et eelistame arvutisuhtlust inimlikule lähedusele?” täiendab Saluveer. See on üks 28. septembril õhku visatav küsimus, mis iseloomustab meie üha kasvavat suhet virtuaalmaailmaga.

„Kas oleme mõelnud selle üle, miks on see nii, et eelistame arvutisuhtlust inimlikule lähedusele?”

Kui palju me aga mõtleme sellele, mis on teisel pool ekraani? Kuidas on seotud virtuaalsed tehnoloogiad ja võim? „Üks kodanik sattus kasiinos firma kliendiüritusele, kus maksis joogi eest pangakaardiga,” kirjeldab Saluveer juhtumit, mis aitaks sellele küsimusele vastust otsida. „Kui ta paari kuu pärast panka laenu läks küsima, vastati talle ei, sest pank joonistas tema kasiinos tehtud makse baasil laenuks sobimatu isikuprofiili. Ühele teisele tuttavale pakkus aga internetipanga kalkulaator profiili baasil laenusummaks ja burustesse kalduva numbri.”

„Küsimus on selles, mil määral oleme valmis laskma enda elu kontrollida eri organisatsioonide arvutisüsteemidel, mis justkui peaksid kliendiandmete baasil looma meist adekvaatse pildi, ning mis juhtub siis, kui see kuvand hakkab oma elu elama,” märgib Paas. Need ja paljud teised igapäevase virtuaalsu-

sega seotud probleemid, mida me endale alati teadvustadagi ei oska, ongi mõttekoja siks.

„Näitame festivalil, kuidas tehnoloogia ning uudne mõtteviis on lahutamatu osa globaalsest kultuurist ja kunstist muusika ja populaarteaduseni. Teistpidi ka hoiatame selle eest, et kogu inimõtlemine ja käitumine ei oleks pimedalt allutatud tehnoloogia masinõtlemisele. Tehnoloogia peaks meid aitama, aga mitte nii, et ma ei saa bussis sõita, kui mul ID-kaarti pole,” kirjeldab Saluveer.

RAHVAS TAHAB ISE KAASA LÜÜA

Kolme aastaga, kui Plektrum Tallinna sügist on ilmestanud, on korraldajaile selgeks saanud, et rahvas ei taha jääda pelgalt pealtvaataja rolli, vaid soovib ise ka näha, teha, proovida ja katsetada. Praegu on festivali korraldajad mitmete koostööpartneritega

arendamas projekti „Virtuaalne jalgratas”, kus Eestis levinud m-positioneerimissüsteem pannakse tööle jalgrattateede kaardistamise eesmärgi nimel.

„Virtuaalse jalgratta” käigus on plaanis luua tallinlastele ja Tallinnas liikuvaltele inimestele võimalus liituda SMS-sõnumi abil mobiilioperaatorite m-positioneerimise süsteemiga, mis teatud ajavahemikus jälgib liitunu teekonda jalgrattaga linnaruumis. Kõikide liitunute trajektooriid salvestatakse andmebaasi ning Tallinna digitaalkaardile näidates seeläbi, kus jalgratturid tegelikult linnas liikleavad.

Jalgratturite liikumist märkivate täpikete trajektoori on võimalik jälgida interneti

koduleheküljel, kuid ka Plektrumi festivali videoklippides – Vabaduse väljakul, kaubanduskeskuses Foorum ning Kunstiakadeemia küljel. Sestap loob „Virtuaalne jalgratas” võimaluse kõigil soovijail osaleda moodsa kunstiteose sünis, kus linnas liikudes moodustub inimeste teekondadest lõngakera-laadne joonis. Mida rohkem inimesi liigub ühel trajektoiril, seda jämedam joon kunstiteosesse tekib.

Jalgrattaprojekti idee põhineb arhitektuuribüroo UrbanMark loodud tehnilisel lahendusel, mida on varasemalt demonstreeeritud nii Veneetsia biennaalil kui ka mitmetes linnauuringute ja planeeringute projektides Eestis. Plektrum loodab seda koostöös UrbanMarkiga rakendada avalikkust kaasava sotsiaalse kunstiprojektina.

„Virtuaalse jalgrattaga” kogutav info antakse üle ka linnavõimudele, et nad teaksid jalgrattateid kavandades, millisel marsruudil tegelikkuses kõige rohkem sõidetakse.

Meelelahutus ja tõsised teemad üheskoos – see on Plektrumi põhimõte, millele festivali üritused rajatakse. „Hoolimata projekti tehnoloogiamahukusest, loodame sellega saada valmis selleks festivaliks. Pead ei julge veel anda, kuid kui mitte juba sellel sügisel, siis lähitulevikus käivitub see kindlasti. Avalik vajadus millegi sellise järele on väga suur,” kinnitab Saluveer.

SELGE SIHT

Festivali teemad on olemas ka kaheks järgmiseks aastaks: 2010. aastal keskendub Plektrum tehiselule ja vaatab läbi oma programmi, kas ja kuidas tehiselu on seotud meie igapäeva eluga. Kas masinad on intelligentid? Kuidas masinad mõjutavad ümbrust? Millal luuakse esimene tehisinimene? Oleme me ise juba osa masinatest? Mis edasi saab?

2011. aasta Plektrum tahab aga küsida, mis on elu. Kultuuripealinna aasta Plektrum teeb suure hüppe väljapoole digitaalset tehnoloogiat hälli ning liidab sinna juurde

bioloogilised ja filosoofilised küsimused elu defineerimisest ning selle tähendusest tänapäeva maailmapildis – kuhu oleme jõudnud ning kuhu peaksime edasi liikuma 21. sajandi esimesel kümnendil.

Oluised märksõnad on Plektrumi festivalil 2011 biotehnoloogia, geneetiliselt muundatud eluvormid, uue inimese loomine, elu sünteesimine teaduses ja selle võimalikud tagajärjed; biokunst, transhumanism, neuroteadused, küborgism ja tehnoloogia-kunst, superbioloogia ja supergeneetika.

Plektrum kuulub ka „Tallinn 2011 – Euroopa kultuuripealinna” oluliste arendusprojektide hulka kategoorias „unistuste ja üllatuste lood”.

„Tahame üha enam pakkuda festivalil ebatavalisi elamusi, tuues Eestisse maailma tipptegijaid ning viia nad kokku kohaliku publiku ja professionaalidega. Loodan, et seeläbi võimaldame neil täita oma unistusi ja samas publikut üllatada – just nii nagu seda on soovinud oma kultuuriprogrammiga „Tallinn 2011 – Euroopa kultuuripealinn,” avaldab Saluveer festivali ambitsioone.

PLEKTRUM

- Kultuurifestival „Plektrum” toimub tänavu seitsmendat korda 24. septembrist kuni 4. oktoobrini.
 - Üritusi tehakse Von Krahli teatris, Telliskivi loomelinnakus, KUMU-s, EAST Galeriis, Eesti Kunstiakadeemias ning mitmel pool mujal Tallinnas.
 - Plektrum kuulub „Tallinn 2011 – Euroopa kultuuripealinna” oluliste arendusprojektide hulka kategoorias „Unistuste ja üllatuste lood”.
 - Festivali tippsündmused:
 - Maailmakuulus Belgia-Prantsuse 3D-kontsertsõu „AntiVJ + Principles of Geometry” KUMU-s
 - Populaarteaduslik ja päevakajaline loenguseeria „Plektrumi mõttemasin” Von Krahli teatris
 - Kogupere-kunstipäev Telliskivi loomelinnakus
 - Lomofotograafia töötuba
 - Noorte klubiöö EKA-s Saksa tipp-DJ Henrik Schwarziga
 - Kunstinäitused EASTi galeriis ja Plektrumi videoekraanidel
 - Mitmed töötoad, muusika- ja kunstisündmused kogu linnas
 - Esinejad Austriast, Saksamaalt, Belgiast, Inglismaalt, Soomest ja Eestist.
- Lisainfo www.plektrumfestival.ee